

## JAZYK A JEHO MINULOSŤ

### O slovách *hoci*, *najmä*, *bisťu*



Mgr. JAROMÍR KRŠKO

V predchádzajúcich článkoch o pôvode niektorých slov sme často spomínali častice ako slovný druh s najzaujímavejším pôvodom. Častice sa včleňujú do výpovede a hovoriaci

pomocou nich vyjadruje svoj (subjektívny) postoj k výpovedi alebo jej časti.

Pôvodná funkcia zložiek, z ktorých vznikli dnešné častice, bola rozličná. Najčastejšie ide o spojenie a ustálenie predložkových tvarov podstatných mien, frazeologických jednotiek alebo ustálenie vývinových zmien slovies (pozri predchádzajúce články o časticách *totiž* a *reku*).

Častica *hoci* poukazuje na krajnú možnosť zo stanoviska podávateľa: "Môže prísť, *hoci* sám, *hoci* aj hneď." Pôvodný tvar tejto príslovky bol rozkazovací spôsob slovesa *chcieť* (*chotěti*) - *choci!*, neskôr sa pod vplyvom nemčiny a maďarčiny začalo meniť *ch* na *h* (napr. takto vznikli slová *paholok* (od *pachoľa*), nárečové tvary *nehať*, *nahat* (od *nechaf*). Touto fonologickou zmenou vznikla dnešná podoba častice *hoci*.

Častica *najmä* zdôrazňuje platnosť výrazu alebo výpovede: "Zaujímal sa *najmä* o jeho peniaze." V historických textoch sa táto častica zachovala napríklad vo vete: "Kazdi trafi do Trencanskej stolici, *najma* gdo po spravedlivej cestie chodi." (Ladce 1772). Ak by sme preložili prvú vetu v príkladoch do češtiny, ľahšie sa vytvorí pôvodná podoba uvedenej častice, pretože čeština v mnohých prípadoch zachováva pôvodnejšie tvary, kým v slovenčine sa vyvíjali ďalej. Uvedená veta by mala podobu: "Zajímal se zejména o jeho peníze."

(Dokončenie o týždeň)